

Universitatea Babeș-Bolyai
Facultatea de Teologie Romano-Catolică
Departamentul de Teologie Romano-Catolică Didactică

**Religia și religiozitatea în contextul
căutării sensului vieții de către om.**
**Cercetări la intersecția teologiei sistematice și spirituale cu
logoterapia și analiza existențială**

Rezumat
Teză de abilitare

Candidat: Conf. univ. dr. theol. Ioan Vik

Cluj-Napoca
2021

Prezenta sinteză, cuprinzând tezele de abilitare ale autorului, prezintă acele accente care, în urma obținerii gradului de doctor în teologie în anul 2006, au determinat activitatea didactică și de cercetare a autorului în domeniul de specialitate al teologiei. Aceste accente sunt legate, în primul rând, de teologia sistematică, iar în cadrul acesteia de teologia fundamentală. Teologia fundamentală este una dintre ramurile de bază ale teologiei creștine. Acest domeniu științific de specialitate abordează bazele credinței creștine în așa fel, încât obiectul cercetărilor sale îl constituie adevăruri de credință centrale, care pot fi legate de următoarele trei cuvinte cheie: Dumnezeu – revelație – biserică. În cursul ultimului deceniu și jumătate autorul și-a concentrat atenția în mod accentuat asupra problemelor actuale legate de întrebarea privind existența lui Dumnezeu. Întrebarea fundamentală legată de existența lui Dumnezeu are o componentă de viziune asupra lumii, iar teologul creștin cercetător este pus nu doar în fața sarcinii de a evidenția rațiunea propriei credințe și ideologii creștine, ci este stimulat să cunoască și punctele de vedere ideologice concurente în acest domeniu, cum ar fi concepția ateistă despre lume.

În urma acestui efort științific, autorul a ajuns la concluzia că în prezent propria identitate religioasă nu mai poate fi găsită și trăită într-un mod sustenabil printr-o separare de ceilalți, respectiv printr-o delimitare polemică față de contemporanii, care se ghidează după alte viziuni asupra lumii, ci doar pe calea unui dialog deschis, critic și autocritic. Unul din fructele acestui dialog practicat în formă continuată este acea constatare, că în zilele noastre cercetările sistematice legate de existența lui Dumnezeu merită să fie puse în contextul teologiei spirituale, respectiv a teologiei vieții sufletești. În opinia autorului, unul din motivele acestei constatări rezidă în acea experiență, că în zilele noastre tot mai mulți gânditori atești, care deși neagă posibilitatea existenței lui Dumnezeu, apreciază totuși și iau în serios dimensiunea spirituală a existenței umane, astfel și exemplele religiozității autentice și mature. Limbajul teologiei spirituale, în măsura în care acesta reflectă cercetările referitoare la regulile generale, structurale ale vieții spirituale, respectiv ale religiozității umane, și – în plus – prezintă o deschidere pentru analizarea rezultatelor obținute în urma unor cercetări serioase și actuale în domeniul psihologiei religioase, poate constitui o excelentă posibilitate pentru o întâlnire respectuoasă între persoane care reprezintă viziuni diferite asupra lumii și pentru o colaborare eficientă între acestea.

În acest context, un alt accent decisiv în activitatea de cercetare a autorului îl constituie acea constatare, conform căreia spiritualitatea umană, respectiv religiozitatea se află în strânsă legătură cu întrebarea privind sensul vieții. Iar acea persoană care își pune întrebarea referitoare la sensul vieții, fie ea adeptul unei viziuni ateiste asupra lumii, mai devreme sau mai târziu se va confrunta cu dimensiunea spirituală, religioasă a existenței umane. Fiindcă întrebarea cu

privire la sensul vieții se ivește de cele mai multe ori atunci, când unei persoane i se revelează caracterul finit al existenței umane, fragilitatea acesteia, și împreună cu toate acestea acel adevăr cutremurător, că există suferință incomensurabilă pe Pământ.

Poate avea viața umană sens în ciuda experimentării unei suferințe concrete? – în decursul ultimilor ani, autorul teolog s-a preocupat de cercetarea unor astfel de întrebări și a unor întrebări similare prin aceea, că a încercat să deschidă un alt dialog științific, și anume în direcția științifică a logoterapiei și a analizei existențiale, care se leagă de numele lui Viktor E. Frankl (1905–1997). Cercetările antropologice ale psihiatrului și filosofului vienez Viktor E. Frankl constituie o bază excelentă pentru discursul dintre viziunea religioasă și cea ateistă asupra lumii, deoarece Frankl susține că, în esență, fiecare om este interesat să vadă un sens în faptul că trăiește. Iar acest interes este legat de considerente teoretice și unele concrete, practice, indiferent de apartenența la o ideologie anume.

Luarea în considerare a acestor puncte de vedere l-a făcut pe autorul teolog, cercetător al întrebării fundamentale privind existența lui Dumnezeu, ca în publicațiile sale, precum și în activitatea sa didactică și de popularizare a științei să încerce să argumenteze pentru justificarea posibilității existenței lui Dumnezeu în așa fel, încât să nu piardă pentru nicio secundă din ochi situația concretă și reală a omului suferind. Întrucât de suferința concretă deseori se leagă și forța paralizantă a sentimentului durabil al lipsei de sens. O ieșire din această situație, chiar și în contextul religiozității, se poate găsi mai degrabă atunci, când omul marcat de suferință primește suportul necesar, ca în mijlocul împrejurărilor realității cotidiene să poată recunoaște acele sarcini existențiale care îi sunt rezervate exclusiv lui.

Structura acestei lucrări, care conține tezele de abilitare, oglindește pe parcursul a 8 capitole accentele de cercetare conturate mai sus. În primul capitol autorul discută întrebarea privind sensul vieții dintr-o perspectivă teoretică, analizând problema centrală a circumstanțelor, care ar permite, ca această întrebare să deschidă drumul spre acceptarea credinței în existența lui Dumnezeu. În cel de-al doilea capitol, autorul ia sub lupă opera lui Viktor E. Frankl și prezintă aspectele referitoare la credință și religiozitate din domeniul logoterapiei și al analizei existențiale, evidențiind constatarea faptului, că antropologia frankliană este integral compatibilă cu imaginea biblică a omului. În cel de-al treilea și al cincilea capitol, autorul analizează dimensiunea de filosofie religioasă și cea teologică a logoterapiei și a analizei existențiale, punând în centru, pe de o parte, așa numita problemă a teodiceii, iar pe de altă parte strânsa legătură dintre sensul vieții și fericire.

În centrul de interes al capitolelor patru și șase se regăsește întrebarea referitoare la măsura în care căutarea omului după un sens poate fi pusă în serviciul evanghelizării creștine și la felul în care această preocupare se poate concretiza în contextul pastoral. În cadrul ultimelor două capitole, autorul încearcă – într-o primă etapă – să afle în contextul religiozității regionale în ce anume constă identitatea catolică astăzi, mâine, în context transilvan. În cele din urmă încearcă să prezinte și direcția de bază a cercetărilor sale viitoare: Cum se poate argumenta oare într-un mod fundamentat, rațional în favoarea posibilității existenței lui Dumnezeu în realitatea socială foarte complexă a prezentului nostru, urmărind în același timp în permanență deschiderea existențială a persoanei concrete de a modela lumea în care trăiește într-un mod rezonabil și cu responsabilitate personală.

Autorul dorește să-și dezvolte cariera academică începută în urmă cu 13 ani și pe viitor pe marginea acestor teze de abilitare. Traseul de până acum al acestei cariere este determinat de cele 13 studii care reflectă în mod direct propria direcție de cercetare, studii care au apărut în reviste de specialitate și în volume de conferințe, 1 manual și 15 participări la conferințe, în cadrul cărora autorul a avut posibilitatea, ca în calitate de conferențiar invitat să-și prezinte rezultatele cercetării în fața publicului de specialitate. Pe plan didactic este responsabil pentru 6 discipline care au o legătură directă cu propriul domeniu de cercetare, susținându-i în această calitate pe studenți în dezvoltarea unor competențe profesionale în aceste domenii. În cele din urmă, însă nu în ultimul rând, activitatea de îndrumător științific al autorului se reflectă în 31 de lucrări de diplomă finalizate de absolvenți în domeniul teologiei la nivel de licență și în 24 de lucrări de disertație finalizate la nivel de master, ale căror subiecte sunt legate de propriul domeniu de cercetare.